Ako konzervatívni a liberálni novinári píšu o „tých druhých“
Slovenský polarizovaný diskurz: analýza expresivity a náboženských prvkov v jazyku

How conservative and liberal journalists write about "the other"
Slovak Polarized Discourse: An Analysis of Expressiveness and Religious Elements in Language

Abstrakt:

Príspevok vychádza z rozsiahlej obsahovej analýzy názorových článkov v slovenských konzervatívnych a liberálnych médiách. Autorka skúma rámcovanie, argumentáciu, atribúcie a expresivitu v týchto textoch. V tomto príspevku sa zameria na niektoré zo svojich zistení o expresívnych jazykových prvkoch v hovorení o „tých druhých“, s dôrazom na náboženské aspekty tejto vyhrotenej komunikácie. Vo vzorke 497 článkov našla 69 textov s náboženskými expresívami a tie analyzovala z hľadiska dvoch premenných: petrifikácia a výrazové prostriedky. Priniesla zistenia o rozdieloch medzi konzervatívnymi a liberálnymi médiami v tom, do akej miery sú ich expresívne výrazy petrifikované/originálne a v akej miere používajú jednotlivé typy expresívnych výrazových prostriedkov (alúzia, irónia, obraz, prívlastok). Na základe toho interpretuje mieru údernosti, emotívnosti, osobnej zaangažovanosti konzervatívnych/liberálnych autorov pri písaní o „tých druhých“.

Kľúčové slová: konzervativizmus, liberalizmus, médiá, expresivita, petrifikácia, výrazové prostriedky

Abstract:

The paper is based on an extensive content analysis of opinion articles in Slovak conservative and liberal media. The author examines framing, argumentation, attribution and expressiveness in these texts. In this paper, she will focus on some of her findings on expressive linguistic elements in talking about "the other", with an emphasis on the religious aspects of this heated communication. In a sample of 497 articles, she found 69 texts with religious expressions and analysed them in terms of two variables: petrification and means of expression. She brought findings on the differences between conservative and liberal media in the extent to which their expressions are petrified/original and to what extent they use individual types of evaluative-emotional means of expression (allusion, irony, image, adjective). Based on this, she interprets the degree of punch, emotionality, personal involvement of conservative/liberal authors in writing about "the others".

Key words: conservatism, liberalism, media, expressiveness, petrification, means of expression

1. ÚVOD

Súčasný polarizovaný spoločenský diskurz je výrazne poznačený emocionálnosťou[1], čo sa – prirodzene – premieta do jazyka. Ten sa zaznamenáva, o. i., v publicistických prejavoch, preto je analýza mediálnych textov vhodným nástrojom na skúmanie rozličných aspektov polarizácie. V predloženom texte sa zameriame na náboženský aspekt konzervatívno-liberálnej polarizácie na Slovensku, pričom otázku postoja konzervatívnych/liberálnych novinárov k náboženstvu uchopíme práve cez jazykovú expresivitu.

Budeme vychádzať zo svojho širšieho výskumu jazykovej expresivity v médiách v kontexte kultúrnej vojny – v staršej štúdii (Rončáková & Kaščáková 2023) sme priniesli zistenia o objektoch expresívneho vyjadrovania sa a o výrazových prostriedkoch. V aktuálnom výskume sledujeme tonalitu (pozitívnu, negatívnu, neutrálnu) textov voči objektu prehovoru a voči náboženstvu; emóciu; mieru petrifikácie a výrazové prostriedky v zdokonalenej kategorizácii. Premenné tonality a emócie sme prezentovali v inom príspevku (Rončáková 2025); na tomto mieste sa sústredíme na zistenia jazykovedného charakteru – o petrifikácii a výrazových prostriedkoch.

Pokúsime sa odpovedať na výskumnú otázku, aká je intenzita osobnej angažovanosti, emotívnosti, údernosti, uštipačnosti mediálnych prejavov konzervatívcov/liberálov na adresu „tých druhých“. Zameriame sa pritom špecificky na nábožensky motivované texty, teda také, v ktorých je prítomný (v role komunikačného objektu alebo prostriedku) náboženský prvok. Výskumný problém uchopíme metódou kvanitatívno-kvalitatívnej obsahovej analýzy s dvoma analytickými premennými[2]:

- petrifikácia;
- výrazový prostriedok.

2. TEORETICKÝ KONTEXT

2.1. Konzervativizmus a liberalizmus

Označovanie dvoch strán súčasných kultúrno-etických sporov sa rôzni v závislosti od historických, spoločenských a kultúrnych kontextov. V aktuálnom medzinárodnom diskurze je najzaužívanejší protiklad konzervatívny – liberálny a tieto pomenovania preferujeme aj v predloženom texte. Ku konzervatívnemu (konzervativizmu) sa v odborných aj publicistických prácach pridružuje pojem pravicový a tradicionalistický, k liberálnemu (liberalizmu) pojmy ľavicový a progresívny. Zároveň treba zdôrazniť, že

[1] Ujal sa dokonca špecifický termín „afektívna polarizácia“ podrobne rozoberaný v politologickom aj sociologickom kontexte (Iyengar, Lelkes, Levendusky, Malhotra & Wedstwood 2019; Druckman & Levendusky 2019; Gidron, Adams & Horne 2020; Wagner 2021; Harteveld & Wagner 2022; Orhan 2022; Broockman, Kalla & Westwood 2022).
[2] Vychádzame z rozlíšenia identifikačných a analytických premenných podľa H. Scherera (2004).

kultúrno-etický význam týchto pojmov je iný ako ekonomický, ktorý predstavuje iba výsek konzervatívnej či liberálnej filozofie (Cíbik, 2017, s. 16).

Pojmový protiklad konzervatívny – liberálny dnes sledujeme v prácach politologických (Sekerák 2015), filozoficko-jazykových (Lakoff, 2002) či sociálno-psychologických (Young, 2019). Autori tento protiklad nezvyknú zdôvodňovať, považuje sa totiž za dostatočne vžitý a zrozumiteľný jednak v odbornej komunite a jednak v bežnej spoločenskej diskusii (Mojžiš, Hríb, 2021).[3] Autorský kolektív príručky *Political Ideologies* vydanej na Oxfordskej univerzite zaraďuje konzervativizmus aj liberalizmus medzi hlavné, dosiaľ aktívne ideológie (Freeden, Sargent, Stears, 2015). Filozofické základy konzervativizmu položil v 18. storočí E. Burke, ktorý sformuloval a zdôvodnil postoje vymedzujúce sa voči osvietenstvu a iným dobovým radikálnym filozoficko-politickým prúdom (Burke, 1997 [1790]). Usporiadanie spoločnosti má podľa neho božský pôvod, a preto je zlé radikálne (revolučne) odmietať (a ničiť) inštitúcie, náboženstvo, tradície. Burkove myšlienky neskôr ďalej rozpracoval R. Kirk (2000 [1953]). Konzervativizmus podľa neho stojí na viere v transcendentný poriadok (pochádzajúci od Boha, preto bolo náboženstvo spočiatku nevyhnutným východiskom konzervatívneho zmýšľania i politickej aktivity) a je, logicky, v zásadnom rozpore s abstraktnými vykonštruovanými myšlienkovými systémami, ktoré si v spoločnosti nárokujú abstraktné vykonštruované zmeny.[4] R. Scruton konštatuje, že liberalizmus vznikol s osvietenstvom (Scruton, 1989, s. 62). Ako systematické politické učenie a vplyvný civilizačný smer sa konštituoval v 19. storočí (Surmánek, Gbúrová, Dudinská, 2006, s. 45).

G. Lakoff analyzuje konzervatívne a liberálne predsudky a schémy a konštatuje, že konzervatívci a liberáli vychádzajú zo zásadne odlišných morálnych systémov, z ktorých vyrastajú odlišné diskurzy a následne aj odlišné metafory. Takže jedni a druhí môžu hovoriť o tom istom, ba aj používať rovnaké slová, ale nerozumejú si (Lakoff, 2002, s. 11 – 12). Naopak, hoci majú spoločné hodnotové východisko, dospievajú k úplne opačným presvedčeniam a konaniam. Tým spoločným ideovým základom je podľa Lakoffa pre oboch rodina, avšak odlišne chápaná. V konzervatívnej a liberálnej komunite sa preto akcentujú odlišné témy, používajú sa odlišné spôsoby usudzovania a odlišné slová. To, čo je pre jedných bežné (nocionálne) slovo, môže byť pre druhých naplnené špecifickým významom (s hodnotiacim, expresívnym nábojom) (ibid., s. 30). D. Youngová si zasa všíma psychologické rozdiely determinujúce konzervatívnu alebo liberálnu[5] orientáciu a následne odlišné preferencie jednej a druhej skupiny vo vzťahu nielen k politickému

[3] To nevylučuje ďalšie druhy protikladov v špecifických oblastiach, napr. katolicizmus – liberalizmus (Laurent, 2007).

[4] Preto dokonca R. Kirk tvrdí, že konzervativizmus nie je ideológiou. Za ideológiu považuje práve pseudonáboženské abstraktné vykonštruované systémy, ktoré nazýva „politickým náboženstvom“ stavajúcim sa proti prirodzenému Božiemu poriadku a sľubujúcim pravoverným raj na zemi. „Každý konzervatívec sa hrozí všetkých ideológií bez ohľadu na ich formu“ (Kirk, 2000, s. 13).

[5] D. Youngová k opozitu konzervativizmus – liberalizmus synonymne (a bez zdôvodňovania) používa dvojicu pravica – ľavica.

systému a konkrétnym politikám, ale napr. aj k umeniu (abstraktnému) alebo k humoru a satire. Zdôvodňuje príklon liberálov k politickej satire (ktorú konzervatívci nevedia robiť) a konzervatívcov k mienkotvorným talk šou (ktoré nevedia robiť liberáli). Konštatuje tiež, že konzervatívci a liberáli často (celkom prirodzene) obsadzujú odlišné spoločenské a kultúrne sféry (Young, 2019, s. 7).

V konzervatívno-liberálnom spore nazývanom aj kultúrna vojna ide o moc nad spoločenskou definíciou správneho a nesprávneho (Buchanan, 1992), o „privilégium formovať morálny poriadok“ (Hunter, 2009, s. 1 319). Podstatu takto chápaného normatívneho konfliktu vidí Hunter v protiklade sakrálneho a profánneho (ibid., s. 1 307 – 1 308). Obe tieto tendencie sú hegemónne, odmietajú pluralizmus, takže kultúrna vojna je vlastne sporom o prijateľnú pluralitu. Súčasnej spoločnosti chýba „vitálny stred“ dominantnej kultúry, ktorá v doterajších dejinách vždy tvorila rámec, kde sa pluralizmus mohol realizovať. Preto sme dnes podľa Huntera svedkami tzv. „dvojvrstvového pluralizmu“, čo znamená, že ľudia sú tolerantní a dokážu v pokoji nažívať so spoluobčanmi s opačnými presvedčeniami – kým sa ten druhý nepokúsi rozširovať hranice svojej legitimity a spoločenského vplyvu.

Ak v tomto kontexte hovoríme o náboženskom prvku v konzervatívno-liberálnom napätí, nemáme ani tak na mysli samotnú vieru/nevieru, ako skôr zmysel pre autoritu Boha, autoritu cirkvi, autoritu cirkevnej tradície na jednej strane – a individualistické spoliehanie sa na vlastné rozlišovanie a hodnotenie, bez výraznejšej opory vonkajšej Autority či autority. Problematika kultúrnej vojny je rozpracovaná aj priamo v kresťanskom teologickom a spoločenskom prostredí, pričom za bojujúce strany sa považujú „dve odlišné chápania a realizácie kultúry ľudského bytia“ (Rakús, 2005), pre ktoré sa ujali pomenovania pochádzajúce od pápeža Jána Pavla II.: kultúra života a kultúra smrti (Ján Pavol II., 1995, čl. 21, 28, 50, 87, 95).

2.3. Expresivita

V tomto príspevku prispejeme k nasvecovaniu problematiky kultúrnej vojny z lingvistického hľadiska, konkrétne z hľadiska expresivity vyjadrovania jednotlivých aktérov. Pojem expresia/expresivita je rozpracovaný filozoficky, psychologicky aj pedagogicky, a to v zmysle seba-prezentácie alebo seba-vyjadrenia, pričom sa kladie dôraz na citové zafarbenie, subjektívnosť, spontánnosť, zmyslovosť, inštinkty. Jazykovedné bádanie v oblasti expresivity sa odvoláva na Ch. Ballyho, „ktorý prvý pozoroval fungovanie expresivity v rozsahu celého jazykového systému, prvý postavil protiklad nocionálny – emocionálny (expresívny), prvý študoval nielen prostriedky jazykovej expresivity, ale aj pramene expresivity (jazyk, indivíduum, situácia) a rozmanité postupy expresivity“ (Ivanová-Šalingová, 1974, s. 310). Prístup Ch. Ballyho bol svojský v tom, že priamo spájal dva typy jazyka (intelektuálny a expresívny) s dvoma typmi myslenia (nocionálne a emocionálne). Aj myslenie teda podľa neho mohlo byť „emocionálne“, hoci to znie ako oxymoron (Bally, 1935, s. 111 – 149). Neskorší teoretici

už nepracovali s pojmom emocionálneho myslenia, ale s hodnotiacim, postojovým príznakom, ktorý nadobúdajú slová ako dodatočný k svojej nocionálnej zložke (Mistrík, 2021, s. 80 – 81) a ktorý môže, ale nemusí mať emocionálny charakter.

Emocionalita sa spočiatku v mnohých prácach s expresivitou stotožňovala. E. Stankiewicz (1964, s. 259 – 260) napr. rozlišoval dva póly jazykového systému – kognitívny a emotívny –, pričom emotívnosť a expresívnosť chápal ako jedno. Neskoršie práce nadraďujú expresívnosť nad emocionálnosť v zmysle, že každý jav spojený s emóciou je expresívny, ale nie naopak (Zima, 1961, s. 6, 8; Mistrík, 2021, s. 80). Teda na expresívnosti sa vždy podieľa hodnotenie a niekedy aj citovosť (Zima, 1961, s. 6). Hodnotenie, postoj tvorí jej podstatnú (podstatovú) súčasť, pričom je skôr otázkou realizácie, či pôjde skôr o intelektuálne, alebo citové hodnotenie (Dolník, 2003, s. 43 – 45).

Už Ch. Bally si všimol, že expresívny príznak slova býva stály alebo situačný (on hovoril o jazykovej, individuálnej a situačnej expresivite) a túto skutočnosť sa rôznym spôsobom pokúšali uchopiť jeho nasledovníci, rozlišujúc napr. konštantné a kontextové expresívne zafarbenie (Stankiewicz, 1964), objektívnu a subjektívnu expresívnosť (Happ, 1967), konštantný a aktualizovaný expresívny príznak (Ivanová-Šalingová, 1970), inherentnú a adherentnú expresívnosť (Zima, 1961)[6]. Prvá je lexikalizovaná, druhá nie. Inherentne expresívne sú slová, ktorých expresívny charakter je zrejmý aj bez kontextu; „ich expresívnosť je neoddeliteľnou súčasťou ich významu, často súvisí s ich hláskovou podobou a veľmi často i s typickou slovotvornou podobou“ (ibid., s. 10). Za spoločný znak inherentne expresívnych lexém možno označiť nápadnosť (*drichmať, spinkať, čaptoš*). Adherentne expresívne slová nie sú „nápadné“ za normálnych okolností, avšak stávajú sa takými v určitom kontexte (*skákať do reči, vyletieť zo skúšky*).

Expresívne slová nadobúdajú kladný alebo záporný významový odtienok a na základe toho rozlišujeme v skupine tých lexikalizovaných napr. pejoratíva, vulgárne slová, ironické, žartovné a posmešné slová (negatívny význam), familiárne slová, hypokoristiká, detské slová, eufemizmy (pozitívny význam) (Rončáková, Vandáková, 2020, s. 38). Úlohou všetkých (aj nelexikalizovaných) je zaujať príjemcu, dlhšie udržať a lepšie zužitkovať jeho pozornosť (zabaviť ho, rozčúliť, pohoršiť, dojať, presvedčiť...). Práve táto funkcia expresív sa vynikajúco uplatňuje v publicistickom štýle, osobitne v jeho postojovo a persuazívne orientovaných žánroch. Ony tvorili našu výskumnú vzorku, na ktorej sme skúmali lexikálnu expresivitu inherentnú aj (a najmä) adherentnú, a to na

[6] J. Zima pridáva ešte tretiu, kontextovú expresívnosť, avšak upozorňuje, že tá je štylistický a nie lexikálny jav. Je jedným z javov štylistickej príznakovosti, keď sa – bez zmeny významu – použije v prejave výraz z inej štýlovej vrstvy, typicky napr. z iného jazyka (*náš chlpáčik vyložil na chodník úctyhodné excrementum*). Pomenovanie tohto typu expresivity kontextovou nepovažujeme za šťastné, keďže sa – aj vzhľadom na terminológiu, akú zvolili iní bádatelia (porov. Furdík, 2004, s. 123; Stankiewicz, 1964, s. 259; Ivanová-Šalingová, 1970, s. 163; Mistrík 2021, s. 37) – môže mýliť s druhým typom lexikálnej expresivity popri inherentnej, konštantnej, objektívnej, lexikalizovanej. V Českej lingvistike sa Zimova koncepcia ujala, kopíruje ju napr. M. Křístek v *Novom encyklopedickom slovníku češtiny* (2017).

ploche slov a slovných spojení. Keďže pre riešenie nášho výskumného problému bola dôležitá skôr významová (obsahová) než formálna rovina expresívnosti (porov. Ivanová-Šalingová, 1970, s. 164), inherentný a adherentný charakter sme pri analýze nerozlišovali, ale narábali sme s oboma druhmi výrazov súhrnne.

3. METODOLÓGIA

Do vzorky sme zaraďovali názorové novinárske prejavy (Rončáková 2019, s. 113n; Schmidtová & Mirvajová 2014, s. 146 – 190), teda komentáre, glosy, stĺpčeky, fejtóny a príbuzné žurnalistické žánre obsahujúce výrazný subjektívny postoj k spoločensko-politickým javom. Publikované boli v štyroch celoslovenských médiách: internetové denníky *Postoj* a *Štandard* (konzervatívne) a internetové verzie denníkov *SME* a *Denník N* (liberálne). Časový interval zberu výskumného materiálu zahŕňal pri štyri mesiace (január 2024 – apríl 2024). Do vzorky sme zaraďovali všetky články z rubrík Komentáre/Názory, ktoré sa týkali polarizácie slovenskej spoločnosti – teda články o „tých druhých“. V liberálnych médiách boli takto chápaní konzervatívci, ale aj širšie všetci, ktorí nezdieľajú progresívnoliberálny pohľad na svet. V konzervatívnych médiách boli oponenti v tomto ideovom spore označovaní ako progresívci (častejšie) alebo liberáli, zriedkavo aj ako ľavica či socialisti, niekedy v jednom výraze „progresívno-liberálna ľavica“. Počty skúmaných textov a ich rozvrstvenie ukazuje tab. č. 1.

Tab. č. 1: Počet textov vo vzorke (január 2024 – apríl 2024).

médiá		celkový počet textov		podiel textov vo svojej skupine		celkový podiel textov	
konzervatívne	Postoj	72	241	30%	100%	14%	48%
	Štandard	169		70%		34%	
liberálne	Denník N	124	256	48%	100%	25%	52%
	SME	132		52%		27%	
spolu		**497**		**100%**			

Zaznamenávali sme všetky expresívne výrazy v skúmaných textoch a následne sme ich podrobili kvantitatívno-kvalitatívnej obsahovej analýze. Zvlášť sme si pritom všímali expresivitu s využitím náboženskej tematiky. Texty s expresívami tvorili v konzervatívnej vzorke približne polovicu všetkých výskumných jedotiek, v liberálnej vzorke približne dve tretiny; texty s náboženskými expresívami mali v konzervatívnej časti vzorky osminový podiel a v liberálnej šestinový (tab. č 2).

Tab. č. 2: Výskyt expresív.

médiá		počet textov s expresívami		podiel textov s expresívami (na celkovej vzorke 497 textov)		počet textov s náboženskými expresívami		podiel textov s náboženskými expresívami (na celkovej vzorke 497 textov)	
konz.	Postoj	39	131	54%	54%	7	29	10%	12%

	Štandard	92		54%		22		13%	
lib.	Denník N	77	165	62%	64%	13	40	10%	16%
	SME	88		67%		27		20%	
spolu		**296**		**60%**		**69**		**14%**	

Na účely tohto príspevku sme ďalej analyzovali už iba texty s náboženskými expresívami, v ktorých sme kvalitatívne vyhodnocovali dvojicu premenných:

- petrifikáciu;
- výrazové prostriedky.

V kategórii petrifikácie sme rozlišovali binárnu dvojicu petrifikovaný – originálny; v kategórii výrazových prostriedkov sme expresíva zaraďovali do jednej zo štyroch skupín: alúzia, irónia, obraz, prívlastok.

5. ZISTENIA

V prvej časti nášho výskumu (Rončáková 2025) sme nábožensky motivované expresívne výrazy vo vzorke podrobili analýze z hľadiska tonality/sentimentu (pozitívny, negatívny, neutrálny), a to jednak voči objektu prehovoru a jednak voči náboženstvu. Následne sme analyzovali prítomné emócie podľa klasickej škály šiestich základných emócií (Ekman 1989, 1992, 2015): hnev, odpor, strach, radosť, smútok, prekvapenie. Na tomto mieste ponúkame zistenia o ďalších dvoch skúmaných premenných a ich interpretáciu.

5.1. Petrifikácia

Expresívne výrazy prítomné vo vzorke sme skúmali z hľadiska miery ich originality, tvorivosti, autorského vkladu, rozlišujúc dve kategórie: ustálené expresívne výrazy a originálne výrazy ad hoc. Expresivita tých ustálených sa môže považovať za nižšiu, pretože si vyžaduje nižší autorský tvorivý vklad, a teda je dôsledkom menej nástojčivej potreby autora vyjadriť sa úderne, príťažlivo, a tým zaujať, burcovať, presviedčať.

Tab. č. 3: Petrifikácia.

médiá		**petrifikované**		**originálne**	
konzervatívne	Postoj	57%	76%	43%	24%
	Štandard	82%		18%	
liberálne	Denník N	8%	10%	92%	90%
	SME	11%		89%	
spolu		**38%**		**62%**	

V našej vzorke sa ukázal jednoznačný nepomer medzi petrifikovaným vyjadrovaním sa v konzervatívnych médiách a originálnymi ad hoc výrazmi v liberálnych médiách (tab. č. 3).

Medzi petrifikované výrazy sme zaraďovali tie, ktoré sú ustálené v bežnej reči a používajú sa často aj bez ohľadu na náboženský alebo nenáboženský kontext výpovede. Napr.

„položiť európsky priemysel a poľnohospodárstvo na oltár klimatického božstva“[7]; *„ešte sme nevypili kalich horkosti do dna* (v súvislosti so škodlivými zelenými politikami *„európskej a bruselskej zideologizovanej byrokracie“*)[8]; *„Korporácia z Texasu, bašty konzervatívcov, je poslednou „Big Oil“ spoločnosťou, ktorá ešte nepokľakla pred zelenou palicou“*[9]; *„pre PS je KDH dar z neba“*[10]; progresívne médiá budú stupňovať svoj *„džihád“*[11]; Orbán je *„terč novodobej pokrokovej inkvizície“*[12].

Naopak, originálne expresíva boli dôsledkom autorovej invencie a vyhýbali sa klišé: napr. *„znechutiť si nesvätú alianciu klasických liberálov, progresívnych liberálov a marxistov“*[13]; *„človek, ktorý odvráti zrak od ničenia prebiehajúceho aj v jeho mene, mrzačí svoju dušu“*[14]; *„gerontoinštitúcia ako RKC“*[15]; nápady Igora Matoviča ako *„kazateľský šmejd“*[16]; použiť recenziu *„ako argumentačné palivo pre hranicu, na ktorej chce* (webstránka Christianitas, pozn. aut.) *inscenáciu upáliť“*[17]; *„brániť sa ‚teokratizácii‘ na čele s kultlídrom Donaldom Trumpom“*[18]; *„hysterické uctievanie svätej panny“*[19]

---

[7] DRULÁK, Petr: Sedliaci a poľnohospodári usvedčujú Zelených z ideologického zlyhania. Takto vyzerá nemecký boj za demokraciu. In: *Štandard,* 11. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/539530/sedliaci-a-polnohospodari-usvedcuju-zelenych-z-ideologickeho-zlyhania-takto-vyzera-nemecky-boj-za-demokraciu

[8] KOVANDA, Lukáš: Revolúcia elektromobility, woke kapitalizmu, tretina žien v manažmente korporátov. Čo zavinilo úpadok Západu a vzostup Číny. In: *Štandard,* 7. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/560087/revolucia-elektromobility-woke-kapitalizmus-tretina-zien-v-manazmente-korporatov-co-zavinilo-upadok-zapadu-a-vzostup-ciny

[9] DANIŠ, Dag: Americký ExxonMobil žaluje akcionárov. Za klimtický aktivizmus a pokusy prevychovať biznis. In: *Štandard,* 23. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/549096/americky-exxonmobil-zaluje-akcionarov-za-klimaticky-aktivizmus-a-pokusy-prevychovat-biznis

[10] DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Progresívci strácajú cennú zbraň. Monopol na protesty. In: *Štandard,* 23. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/576496/7-dni-v-kocke-progresivci-stracaju-cennu-zbran-monopol-na-protesty

[11] DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Voľby nerozhodol strach, ale odpor ku kaste „nadradených“. In: *Štandard,* 12. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/626182/7-dni-v-kocke-volby-nerozhodol-strach-ale-odpor-ku-kaste-nadradenych

[12] DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Slovensko je od apríla bez raketovej obrany. Sľubovaná pomoc NATO viazne. In: *Štandard,* 19. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/633675/7-dni-v-kocke-slovensko-je-od-aprila-bez-raketovej-obrany-slubovana-pomoc-nato-viazne

[13] MUELLER, Jan Werner: Večná kríza liberalizmu. In: *Denník N,* 10. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3865155/vecna-kriza-liberalizmu/?ref=list

[14] SUTORIS, Peter: Ochrana prírody nie je len o turistoch. In: Denník N, 24. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3791325/ochrana-prirody-nie-je-len-o-turistoch/?ref=list

[15] KRIŽAN, Peter: Nedeľná nekázeň: Pravdy, zaobalené do cirkevného brokátu, nie sú večné. In: Denník N, 14. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3940072/nedelna-nekazen-pravdy-zaobalene-do-cirkevneho-brokatu-nie-su-vecne/?ref=list

[16] KEPPLOVÁ, Zuzana: Ako to pokaziť Korčokovi. In: *SME*, 31. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23276231/ako-to-pokazit-korcokovi-komentar.html

[17] JÁNOŠOVÁ, Soňa: Ježiša z SND by najradšej namiesto kríža dali na hranicu. In: *SME*, 12. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23281356/jezisa-z-snd-by-najradsej-namiesto-kriza-dali-na-hranicu-komentar.html

[18] LENICKÁ, Matia. Nezúfajte, bude horšie. In: *SME,* 11. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné na internete: https://komentare.sme.sk/c/23294252/nezufajte-bude-horsie.html

[19] KECHLIBAR, Marian. Sťahovanie svätej Grety. In: *Štandard,* 18. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/544298/stahovanie-svatej-grety

(Grety Thunbergovej); „*dúhová bratislavská farárka Anna Polcková, autorka paralelného Evanjelia podľa Anny*“[20].

5.2. Jazykový charakter

Na skúmanie jazykového charakteru expresív sme zvolili štyri kategórie výrazových prostriedkov:

- alúzia: intertextová narážka na známy výraz/obraz z Biblie, liturgie, náboženskej tradície a pod.;
- irónia: využitie náboženského výrazu v ironickom význame alebo ironické rozprávanie o náboženskej skutočnosti;
- obraz: metaforické alebo iné tvorivé vyjadrenie s využitím obraznosti;
- prívlastok: hodnotiace vyjadrenie bez využitia alúzie/obrazu/irónie, zväčša prívlastkové, ale aj iné (podstatné meno, príslovka, sloveso – v úlohe prisudzovania vlastnosti).

V jednom texte mohlo byť použitých viacero výrazových prostriedkov, preto súčty presahujú 100 %. V oboch typoch médií boli najčastejšie prívlastky, ktoré sú najmenej tvorivé a originálne (tab. č. 4). Konzervatívne médiá viac využívali obraznosť a liberálne médiá alúziu.

Tab. č. 4: Jazykový charakter.

médiá		alúzia		irónia		obraz		prívlastok	
konz.	Postoj	14%	3%	0%	7%	71%	38%	29%	55%
	Štandard	0%		9%		27%		64%	
lib.	Denník N	23%	38%	0%	15%	15%	25%	69%	55%
	SME	44%		22%		30%		48%	
spolu		**23%**		**12%**		**30%**		**55%**	

Alúzie sa týkali napr. známych biblických výrokov: „*Hoc sami nie bez viny, ale nech hodí kameňom…*“[21] (koalícia sa zaštiťuje niekdajšou tajnou cirkvou, akoby sama bola obeťou politického prenasledovania); „*Návrat strateného pápeža*“[22] (titulok komentára o pápežových vyjadreniach na adresu vojny na Ukrajine). Vhodným materiálom na alúzie sú aj biblické scény: ultrapravica žne úspechy v Amerike aj v Európe, „*jednoducho sodoma a gomora, ako sa patrí*“[23]; prípadne scény z dejín cirkvi: „*Ježiša z SND by*

[20] LEIDENFROST, Martin. Ostane Korčok prezidenta! / Nech KDH teraz už dá ruky preč od Korčoka. In: *Postoj,* 9. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://www.postoj.sk/153706/nech-kdh-teraz-uz-da-ruky-prec-od-korcoka
[21] KEPPLOVÁ, Zuzana. Dejiny sú pre smerákov bufet. In: *SME,* 10. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23266570/dejiny-su-pre-smerakov-bufet-komentar.html
[22] ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Návrat strateného pápeža. In: *SME,* 14. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23295737/cynicka-obluda-navrat-strateneho-papeza.html
[23] LENICKÁ, Matia. Nezúfajte, bude horšie. In: *SME,* 11. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné na internete: https://komentare.sme.sk/c/23294252/nezufajte-bude-horsie.html

namiesto kríža dali na hranicu“[24]; alebo modlitby: „*kléroslováctvo naše daj nám dnes*“[25]; „*nepodarilo sa zistiť, či minister Taraba zabudol požiadať v modlitbách, aby nebol uvedený do pokušenia a bol zbavený zlého, alebo či to len nevyšlo*“[26].

V prípade irónie bol opačný význam naznačený úvodzovkami (*„bratské“ kresťansko-ľudové strany z rodiny EPP*[27]; *„progresívni veriaci“*[28], *„náboženskí konzervatívni ultras“*[29]), alebo bol zrejmý z kontextu: „*čo to znamená, keď krajine vládnu dobrí, úprimní kresťania*“[30]; Trump ako „*spasiteľ kresťanstva*“ a „*mučeník pomazaný bohom*“[31]; gender ideológia je „*naozaj originálny produkt teológov z rímskokatolíckeho prostredia*“[32]; „*Korčok prejavil správne, dúhovo-pokrokové chápanie svojej viery*“[33].

Obrazné vyjadrenia podnecovali predstavivosť a rátali s fantáziou príjemcu, ktorý si mal autorovu ideu plasticky dotvoriť. Podľa Michala Hvoreckého napr. „*sprisahanecké teórie a nenávistné homofóbne reči u nás bežne znejú v nedeľu z kazateľníc a počúva ich 27 percent obyvateľov SR*“[34]; Soňa Jánošová opísala portál Christianitas ako stránku, „*ktorá sa hemží obrázkami svätých, zručne kombinuje konšpirácie, radikálnu ultrakonzervatívnosť, homofóbiu a kde-tu pod rúškom tradície podporuje násilie na ženách*“, a je to „*taká vysoká liga, že nad ním obočie zdvihla aj Konferencia biskupov Slovenska*“[35], a Miroslav Kocúr charakterizoval vzťah cirkvi a vlády ako „*manželstvo štátu a cirkvi*“, resp. „*neregistrované partnerstvo exboľševického premiéra a tradičného pokrytectva mocných*“[36]. Okrídlený výrok Igora Matoviča o tom, že chce v prezidentskej kampani fungovať ako bobkový list si od Zuzany Kepplovej vyslúžil prirovnanie k

---

[24] JÁNOŠOVÁ, Soňa: Ježiša z SND by najradšej namiesto kríža dali na hranicu. In: *SME*, 12. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23281356/jezisa-z-snd-by-najradsej-namiesto-kriza-dali-na-hranicu-komentar.html

[25] MÁJOVSKÝ, Ismael P.: Matoviča s Ficom jedna ideologická mater mala. In: *SME,* 11. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23294263/matovica-s-ficom-jedna-ideologicka-mater-mala.html

[26] HOLINOVÁ, Nataša: Klame a podnecuje nenávisť. Taký jeden deklaratívny kresťan. In: *SME,* 2. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23307162/klame-a-podnecuje-nenavist-taky-jeden-deklarativny-krestan-komentar.html

[27] SCHUTZ, Peter: Celý medveď hnedý je predovšetkým politická kampaň. In: *SME,* 17. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23317937/cely-medved-hnedy-je-predovsetkym-politicka-kampan.html

[28] GAŠPAROVIČ, Matej: KDH si vykonštruovalo svojho vlastného Korčoka. In: *Štandard,* 3. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/615791/kdh-si-vykonstruovalo-svojho-vlastneho-korcoka

[29] PALKO, Vladimír: Radikalizmus podporovateľov potratov v Európskom parlamente si neviete ani len predstaviť. In: *Štandard,* 14. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/628621/radikalizmus-podporovatelov-potratov-v-europskom-parlamente-si-neviete-ani-len-predstavit

[30] ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Krajčího prorocké slová. In: *SME,* 7. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23265090/cynicka-obluda-krajciho-prorocke-slova-maj-2023.html

[31] BURUMA, Ian: Náboženstvo ohrozuje politiku, pretože je na ústupe. In: *SME,* 5. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23276729/hrozba-spasitelskej-politiky.html

[32] MÁJOVSKÝ, Ismael P.: Matoviča s Ficom jedna ideologická mater mala. In: *SME,* 11. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23294263/matovica-s-ficom-jedna-ideologicka-mater-mala.html

[33] GAŠPAROVIČ, Matej: KDH si vykonštruovalo svojho vlastného Korčoka. In: *Štandard,* 3. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/615791/kdh-si-vykonstruovalo-svojho-vlastneho-korcoka

[34] HVORECKÝ, Michal: Kto nechodí na protesty. In: Denník N, 20. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3785385/kto-nechodi-na-protesty/?ref=list

[35] JÁNOŠOVÁ, Soňa: Ježiša z SN by najradšej namiesto kríža dali na hranicu. In: *SME,* 12. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23281356/jezisa-z-snd-by-najradsej-namiesto-kriza-dali-na-hranicu-komentar.html

[36] KOCÚR, Miroslav: Koalícia nás ťahá do neľudskej minulosti. In: *SME,* 13. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23281818/slzy-ktorym-rozumiem.html

„bobkovému listu pri ceste do chrámu, ktorý nenahradí vyrovnaný rad paliem“[37]. Rado Ondřejíček vo svojich meme rád narážal na staré posmešky z niekdajšieho ministra zdravotníctva Mareka Krajčího a jeho charizmatického kresťanstva. Nazval ho *„známym preľudmi*[38] *trpiacim fanatikom“*, ktorý *„má halucinácie o Duchu Svätom už v slabom vánku, a vy ho nechávate vysedávať v prievane!“*[39], prípadne *„exministrom slabého vánku“*[40].

Prívlastok sa nechápe ako vetný člen, ale ako prisudzovanie vlastnosti – najčastejšie jednoslovné (prídavné meno, podstatné meno, príslovka, zámeno...), môže však nadobúdať rôzne formy, s vylúčením obraznosti, narážok a irónie. Ide teda o jednoduchšiu a priamejšiu expresivitu, s dôrazom na hodnotiaci aspekt: *„tmárska povaha kresťana“*[41]; *„sudcovia a sudkyne z Alabamy dali nádej fundamentalistom“*[42]; *„dekrétom sa v skutočnosti myslelo len podradné požehnanie“*[43]; *„radikálni katolícki kňazi, ktorí idú aj proti svojmu pápežovi“*[44]; *„neschopnosť najbystrejších katolíckych mozgov prekročiť tieň vlastného dogmatizmu“*[45]; *„teokratický a klérofašistický konzervativizmus“*[46]; *„premena Slovenska na povrchne náboženskú a nenávistnú putinovskú guberniu“*[47]; *„akýsi kresťanskejší a bližšie k Bohu stojaci tábor“*[48]; *„sektársky ladený útok na city“*[49]; *„Ľudovít Ódor vychvaľovaný pani prezidentkou a progresívnymi médiami ako spása Slovenska“*[50]; *„svätá povinnosť angažovaných médií*

---

[37] KEPPLOVÁ, Zuzana: Ako to pokaziť Korčokovi. In: *SME,* 31. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23276231/ako-to-pokazit-korcokovi-komentar.html

[38] Mäkčeň v slove (preľudmi namiesto preludmi) je zároveň narážkou na Krajčího pôsobenie v strane Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO).

[39] ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Nedbanlivosť na oddelení. In: *SME,* 29. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23275333/nedbanlivost-na-oddeleni-cynicka-obluda.html

[40] ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Úžasná sila jedného vtipu. In: *SME,* 1. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23276909/cynicka-obluda-uzasna-sila-jedneho-vtipu.html

[41] BÁN, Andrej: Tatranský súkromný park Kuffaland. In: *Denník N*, 5. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3923273/tatransky-sukromny-park-kuffaland/?ref=list

[42] SHEMESH, Jana: Zmrazené embryo je dieťa, stojí v rozsudku, kde sa 41-krát spomína Boh. In: *Denník N*, 27. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3849806/zmrazene-embryo-je-dieta-stoji-v-rozsudku-kde-sa-41-krat-spomina-boh-pod-slnkom-jany-shemesh/?ref=list

[43] KRIŽAN, Peter: Nedeľná nekázeň: Môže byť šunka požehnávaná na Bielu sobotu teplá? In: *Denník N*, 4. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3810283/nedelna-nekazen-moze-byt-sunka-pozehnavana-na-bielu-sobotu-tepla/?ref=list

[44] ŠTULAJTER, Ivan: Odkliatie Petra Pellegriniho podľa Danka. In: *Denník N*, 14. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3773605/odkliatie-petra-pellegriniho-podla-danka/?ref=list

[45] HUDÁK, Tomáš: Vatikán premrhal šancu priznať si chybu. In: *Denník N*, 7. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3761181/vatikan-premrhal-sancu-priznat-si-chybu/?ref=list

[46] PODOLSKÝ, Daniel: Budú sa Slováci len prizerať ďalšiemu Víťaznému februáru? In: *SME*, 7. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23278141/budu-sa-slovaci-len-prizerat-dalsiemu-vitaznemu-februaru.html

[47] ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Oveľa príhodnejší výraz. In: *SME*, 14. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23296030/ovela-prihodnejsi-vyraz-cynicka-obluda.html

[48] HAVRAN, Michal: Lož je pravda a vojna je mier. In: *SME*, 27. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23305236/loz-je-pravda-a-vojna-je-mier-pise-michal-havran.html

[49] DUGOVIČ, Tomáš: „Lovcovi hoaxov“ Davidovi Púchovskému definitívne spadla maska. In: *Štandard,* 24. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/550602/lovcovi-hoaxov-davidovi-puchovskemu-definitivne-spadla-maska

[50] BLANÁR, Juraj: Neziskovky a zahraničná politika. Slovenská diplomacia očami neúspešných politikov a mimovládok. In: *Štandard,* 25. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/606735/neziskovky-a-zahranicna-politika-slovenska-diplomacia-ocami-neuspesnych-politikov-a-mimovladok

a angažovaných mimovládnych organizácií“[51]; *„mix progresívcov a ich spojencov, médií, aktivistov a novodobých kazateľov“*[52]; *„liberálna dogma“*[53]; *„novodobá pokroková inkvizícia“*[54]; liberálny učiteľ náboženstva ako *„pomätenec“*[55].

Záver

Vo využívaní expresív s náboženskou tematikou pri písaní o témach konzervatívno-liberálneho sporu sa medzi liberálnymi a konzervatívnymi médiami ukázali pomerne významné rozdiely. Prvý sa týka kvantity a intenzity expresív: liberálne médiá ich využívajú častejšie (64 % oproti 54 % v konzervatívnych médiách) a sú tvorivejšie, originálnejšie (90 % originálnych expresív oproti 24 % v konzervatívnych médiách), kým tie v konzervatívnych médiách ostávajú skôr v pozícii klišé (76 % petrifikovaných expresív oproti 10 % v liberálnych médiách). To naznačuje, že expresivita progresívnych autorov je intenzívnejšia, emotívnejšia, údernejšia.

Z jazykového hľadiska oba typy médií využívajú s miernou prevahou (55 % v konzervatívnych aj liberálnych médiách) najjednoduchší typ prívlastkových hodnotiacich expresív. V ostatných kategóriách sa však výsledky rôznili: liberálne médiá preferovali alúzie a iróniu, kým konzervatívne médiá narábali skôr s obrazmi, ale iba zásluhou denníka Postoj; Štandard ostával na tej istej úrovni obraznosti ako liberálne médiá. Je teda zrejmé, že čím viac klišé sa používa, tým viac sa autori obmedzujú na jednoduché prívlastky a s tvorivejším prístupom rastie aj podiel iných jazykových foriem.

Vo svetle tohto poznatku je zaujímavé sledovať rozdiely vnútri konzervatívnych alebo liberálnych mediálnych komunít – spomedzi konzervatívnych médií sa Štandard javí ako jazykovo menej originálny, s tendenciou viac využívať priame hodnotenia alebo iróniu, bez pridanej hodnoty obraznosti alebo narážky. Naopak, Postoj väčšmi dáva priestor autorskej originalite, a teda zákonite aj alúziám a obrazom. V liberálnej skupine médií bola miera petrifikácie porovnateľná, avšak pri podrobnejšej analýze výrazových prostriedkov sa ako menej tvorivý a originálny javil Denník N, kým v denníku SME bol v kontexte celej vzorky vysoko nadpriemerné najmä zastúpenie alúzií a irónie, čo môže súvisieť s angažovaním autorov s umeleckým pozadím (spisovatelia, scenáristi, režiséri) a profesionálnym vzťahom k jazyku.

Za povšimnutie stojí aj rozdiel medzi využívaním alúzií a obraznosti v liberálnych a konzervatívnych médiách – keď už vstupujú do konzervatívno-liberálnej komunikácie s náboženským akcentom tvorivo a nápadito, badať v liberálnom prostredí tendenciu k alúziám a v konzervatívnom prostredí tendenciu k obrazom. Môže to znamenať, že

---

[51] DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Ak chce Pellegrini voličov Harabina, bude si ich musieť vybojovať. In: *Štandard,* 29. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/612921/7-dni-v-kocke-ak-chce-pellegrini-volicov-harabina-bude-si-ich-musiet-vybojovat

[52] DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Voľby nerozhodol strach, ale odpor ku kaste „nadradených“. In: *Štandard,* 12. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/626182/7-dni-v-kocke-volby-nerozhodol-strach-ale-odpor-ku-kaste-nadradenych

[53] ŠMIGOL, Ondřej: Prelom v diskusii o starostlivosti o transrodové deti. In: *Štandard,* 15. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/628387/prelom-v-diskusii-o-starostlivosti-o-transrodove-deti

[54] DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke. Slovensko je od apríla bez raketovej obrany. Sľubovaná pomoc NATO viazne. In: *Štandard,* 19. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/633675/7-dni-v-kocke-slovensko-je-od-aprila-bez-raketovej-obrany-slubovana-pomoc-nato-viazne

[55] LEIDENFROST, Martin: Dnes je Veľký piatok / Bože môj, Bože môj, prečo si ma opusti? In: *Postoj,* 29. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://www.postoj.sk/149945/boze-moj-boze-moj-preco-si-ma-opustil

liberálni autori a liberálne publiká uvažujú o náboženstve schematickejšie a povrchnejšie a (expresívne) hovorenie o náboženských reáliách ich nabáda k využitiu všeobecne zrozumiteľného repertoára narážok na známe modlitby, biblické výroky a pod. V konzervatívnom prostredí, kde sa predpokladá hlbšia znalosť náboženských reálií, sa takéto narážky využívajú v podstatne nižšej miere a autori investujú svoju tvorivosť skôr do nových, pôvodných obrazných vyjadrení.

Podnetné je sledovať aj súvislosť medzi zistenými výrazovými prostriedkami a prítomnými emóciami. V staršej štúdii (Rončáková 2025) sme konštatovali, že liberálne médiá v nábožensky motivovaných konzervatívno-liberálnych polemikách narábajú najmä s odporom, kým pre konzervatívne médiá je typický hnev a čiastočne smútok. Zároveň sme ukázali, že v liberálnych médiách bolo náboženstvo vnímané negatívno-neutrálne a v konzervatívnych neutrálno-pozitívne. Môžeme teda vyvodzovať, že na vyjadrenie negatívneho postoja spojeného s pohŕdaním alebo znechutením sa ukazujú vhodnejšie narážky a irónia, kým obraznosť viac prislúcha k pozitívnemu alebo neutrálnemu vzťahu k náboženstvu.

Literatúra

BALLY, CH. 1935. *Le langage et la vie*. Zürich: M. Niehans.

BROOCKMAN, D. E. – KALLA, J. L. – WESTWOOD, S. J. 2022. Does affective polarization undermine democratic norms or accountability? Maybe not. In: *American Journal of Political Science*, roč. 67, č. 3, s. 808 – 828. DOI: 10.1111/ajps.12719.

BUCHANAN, P. 1992. The Cultural War for the Soul of America. In: *Patrick J. Buchanan – Official Website* [online]. [cit. 2025-10-21]. Dostupné z: http://buchanan.org/blog/the-cultural-war-for-the-soul-of-america-149.

BURKE, E. 1997. *Úvahy o revoluci ve Francii*. Brno: CDK.

CÍBIK, M. 2017. *Liberáli a tí druhí*. Bratislava: AKAmedia.

DOLNÍK, J. 2003. Lexikológia. Bratislava: Univerzita Komenského.

DRUCKMAN, J. N. – LEVENDUSKY, M. S. 2019. What do we measure when we measure affective polarization? In: *Public Opinion Quarterly*, roč. 83, č. 1, s. 114 – 122. DOI: 10.1093/poq/nfz003.

EKMAN, P. 1989. The argument and evidence about universals in facial expressions of emotion. In: WAGNER, H. – MANSTEAD, A. (eds.). *Handbook of Social Psychophysiology*. Chichester: Wiley, s. 143 – 164.

EKMAN, P. 1992. An argument for basic emotions. In: *Cognition and Emotion*, roč. 6, č. 3 – 4, s. 169 – 200. DOI: 10.1080/02699939208411068.

EKMAN, P. 2015. *Odhalené emoce. Naučte se rozpoznávat výrazy tváře a pocity druhých*. Brno: Jan Melvil Publishing.

FREEDEN, M. – SARGENT, L. T. – STEARS, M. (eds.). 2015. *The Oxford Handbook of Political Ideologies*. Oxford: Oxford University Press.

FURDÍK, J. 2004. *Slovenská slovotvorba*. Prešov: Náuka.

HAPP, H. 1967. Die lateinische Umgangssprache und die Kunstsprache des Plautus. In: *Glotta*, roč. XLV, č. 1 – 2, s. 60 – 104.

HARTEVELD, E. – WAGNER, M. 2022. Does affective polarisation increase turnout? Evidence from Germany, the Netherlands and Spain. West European Politics, roč. 46, č. 4, s. 1 – 28. https://doi.org/10.1080/01402382.2022.2087395.

HUNTER, J. D. 2009. The Cultural War and the Sacred/Secular Divide: The Problem of Pluralism and Weak Hegemony. In: *Social Research*, roč. 76, č. 4, s. 1307 – 1322. DOI: 10.1353/sor.2009.0080.

IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, M. 1970. Expresívny príznak. In: *Jazykovedný časopis*, roč. XXI, č. 2, s. 154 – 171.

IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, M. 1974. Z výskumov expresivity. In: *Jazykovedné štúdie XII*. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra, s. 302 – 314.

IYENGAR, S. – LELKES, Y. – LEVENDUSKY, M. – MALHOTRA, N. – WESTWOOD, S. J. 2019. The origins and consequences of affective polarization in the United States. In: *Annual Review of Political Science*, roč. 22, č. 1, s. 129 – 146. DOI: 10.1146/annurev-polisci-051117-073034.

JÁN PAVOL II. 1995. *Evangelium vitae*. Encyklika [online]. [cit. 2025-10-21]. Dostupné z: https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/evangelium-vitae.

KIRK, R. 2000. *Konzervativní smýšlení*. Praha: Občanský inštitút.

KŘÍSTEK, M. 2025. Expresivum. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2025-10-21]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/EXPRESIVUM.

LAKOFF, G. 2002. *Moral Politics. How Liberals and Conservatives Think*. Chicago–London: The University of Chicago Press.

LAURENT, B. 2007. Catholicism and Liberalism: Two Ideologies in Confrontation. In: *Theological Studies*, roč. 68, č. 4, s. 808 – 838.

MISTRÍK, J. 2021. *Štylistika*. 4. vyd. Bratislava: Veda.

MOJŽIŠ, M. – HRÍB, Š. 2021. Krása tých druhých. In: *Týždeň*, roč. 17, č. 51 – 52, s. 44 – 53.

ORHAN, Y. E. 2022. The relationship between affective polarization and democratic backsliding: Comparative evidence. In: *Democratization*, roč. 29, č. 4, s. 714 – 735. DOI: 10.1080/13510347.2021.2008912.

RAKÚS, A. 2005. Radikálny feminizmus v kultúrnej vojne. In: *Impulz*, roč. 1, č. 2 [online]. [cit. 2025-10-21]. Dostupné z: http://www.impulzrevue.sk/article.php?25.

RONČÁKOVÁ, T. – KAŠČÁKOVÁ, S. 2023. Ako sa navzájom častujú konzervatívci a liberáli. Expresívne výrazy v mediálnych textoch. In: *Kultura – Media – Teologia*, č. 56, s. 87 – 112 [cit. 2025-10-21]. DOI 10.21697/kmt.2023.56.06. Dostupné z: https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/kmt/article/view/13723.

RONČÁKOVÁ, T. – VANDÁKOVÁ, Z. 2020. *Slovenčina v médiách. 111 z najčastejších jazykových chýb v novinárskych textoch*. Ružomberok: Verbum.

RONČÁKOVÁ, T. 2019. *Žurnalistické žánre.* Ružomberok: Verbum.

RONČÁKOVÁ, T. 2025. Slovenský polarizovaný diskurz: expresívne náboženské prvky v jazyku konzervatívnych a liberálnych médií. In: HRABOVECKÝ, P. (ed.). *Religiozita na Slovensku*. Ružomberok: Verbum, s. 177 – 210.

SCHERER, H. 2004. Úvod do metody obsahové analýzy. In: *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum.

SCHMIDTOVÁ, M. – MIRVAJOVÁ, V. 2014. Štruktúra a kompozícia postojových žánrov editoriálu a stĺpčeka (editorial a column) v The Guardian, Daily Mail a The Sun. In: VOJTEK, J. (ed.). *Štruktúra a kompozícia žánrov anglicky písaného novinárstva*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, s. 146 – 190.

SCRUTON, R. 1989. *Slovník politického myšlení*. Brno: Atlantis.

SEKERÁK, M. 2015. Why Praying "Hail, Mary" Does Not Denote to Invade Iraq and to Accept Capitalism? In: *Romanian Political Science Review*, roč. XV, č. 1, s. 61 – 90.

STANKIEWICZ, E. 1972. Problems of Emotive Language. In: SEBEOK, T. A. (ed.). *Approaches to Semiotics: Cultural Anthropology, Education, Linguistics, Psychiatry, Psychology*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, s. 239 – 264. DOI 10.1515/9783111349022-010.

SURMÁNEK, Š. – GBÚROVÁ, M. – DUDINSKÁ, I. 2006. *Politológia. Vybrané kapitoly*. Prešov: Slovacontact.

WAGNER, M. 2021. Affective polarization in multiparty systems. In: *Electoral Studies*, roč. 69, 102199. https://doi.org/10.1016/j.electstud.2020.102199.

YOUNG, D. G. 2019. *Irony and Outrage. The Polarized Landscape of Rage, Fear, and Laughter in the United States*. New York: Oxford University Press.

ZIMA, J. 1961. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha: Nakl. Československé akadémie vied.

Zdroje

BÁN, Andrej: Tatranský súkromný park Kuffaland. In: *Denník N*, 5. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3923273/tatransky-sukromny-park-kuffaland/?ref=list

BLANÁR, Juraj: Neziskovky a zahraničná politika. Slovenská diplomacia očami neúspešných politikov a mimovládok. In: *Štandard,* 25. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/606735/neziskovky-a-zahranicna-politika-slovenska-diplomacia-ocami-neuspesnych-politikov-a-mimovladok

BURUMA, Ian: Náboženstvo ohrozuje politiku, pretože je na ústupe. In: *SME,* 5. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23276729/hrozba-spasitelskej-politiky.html

DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Ak chce Pellegrini voličov Harabina, bude si ich musieť vybojovať. In: *Štandard,* 29. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/612921/7-dni-v-kocke-ak-chce-pellegrini-volicov-harabina-bude-si-ich-musiet-vybojovat

DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Progresívci strácajú cennú zbraň. Monopol na protesty. In: *Štandard,* 23. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/576496/7-dni-v-kocke-progresivci-stracaju-cennu-zbran-monopol-na-protesty

DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Slovensko je od apríla bez raketovej obrany. Sľubovaná pomoc NATO viazne. In: *Štandard,* 19. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/633675/7-dni-v-kocke-slovensko-je-od-aprila-bez-raketovej-obrany-slubovana-pomoc-nato-viazne

DANIŠ, Dag: 7 dní v kocke: Voľby nerozhodol strach, ale odpor ku kaste „nadradených“. In: *Štandard,* 12. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/626182/7-dni-v-kocke-volby-nerozhodol-strach-ale-odpor-ku-kaste-nadradenych

DANIŠ, Dag: Americký ExxonMobil žaluje akcionárov. Za klimtický aktivizmus a pokusy prevychovať biznis. In: *Štandard,* 23. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/549096/americky-exxonmobil-zaluje-akcionarov-za-klimaticky-aktivizmus-a-pokusy-prevychovat-biznis

DRULÁK, Petr: Sedliaci a poľnohospodári usvedčujú Zelených z ideologického zlyhania. Takto vyzerá nemecký boj za demokraciu. In: *Štandard,* 11. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/539530/sedliaci-a-polnohospodari-usvedcuju-zelenych-z-ideologickeho-zlyhania-takto-vyzera-nemecky-boj-za-demokraciu

DUGOVIČ, Tomáš: „Lovcovi hoaxov“ Davidovi Púchovskému definitívne spadla maska. In: *Štandard,* 24. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/550602/lovcovi-hoaxov-davidovi-puchovskemu-definitivne-spadla-maska

GAŠPAROVIČ, Matej: KDH si vykonštruovalo svojho vlastného Korčoka. In: *Štandard,* 3. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/615791/kdh-si-vykonstruovalo-svojho-vlastneho-korcoka

HAVRAN, Michal: Lož je pravda a vojna je mier. In: *SME*, 27. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23305236/loz-je-pravda-a-vojna-je-mier-pise-michal-havran.html

HOLINOVÁ, Nataša: Klame a podnecuje nenávisť. Taký jeden deklaratívny kresťan. In: *SME,* 2. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23307162/klame-a-podnecuje-nenavist-taky-jeden-deklarativny-krestan-komentar.html

HUDÁK, Tomáš: Vatikán premrhal šancu priznať si chybu. In: *Denník N*, 7. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3761181/vatikan-premrhal-sancu-priznat-si-chybu/?ref=list

HVORECKÝ, Michal: Kto nechodí na protesty. In: Denník N, 20. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3785385/kto-nechodi-na-protesty/?ref=list

JÁNOŠOVÁ, Soňa: Ježiša z SN by najradšej namiesto kríža dali na hranicu. In: *SME,* 12. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23281356/jezisa-z-snd-by-najradsej-namiesto-kriza-dali-na-hranicu-komentar.html

KECHLIBAR, Marian. Sťahovanie svätej Grety. In: *Štandard,* 18. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/544298/stahovanie-svatej-grety

KEPPLOVÁ, Zuzana. Dejiny sú pre smerákov bufet. In: *SME,* 10. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23266570/dejiny-su-pre-smerakov-bufet-komentar.html

KEPPLOVÁ, Zuzana: Ako to pokaziť Korčokovi. In: *SME*, 31. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23276231/ako-to-pokazit-korcokovi-komentar.html

KOCÚR, Miroslav: Koalícia nás ťahá do neľudskej minulosti. In: *SME,* 13. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23281818/slzy-ktorym-rozumiem.html

KOVANDA, Lukáš: Revolúcia elektromobility, woke kapitalizmu, tretina žien v manažmente korporátov. Čo zavinilo úpadok Západu a vzostup Číny. In: *Štandard,* 7. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/560087/revolucia-elektromobility-woke-kapitalizmus-tretina-zien-v-manazmente-korporatov-co-zavinilo-upadok-zapadu-a-vzostup-ciny

KRIŽAN, Peter: Nedeľná nekázeň: Môže byť šunka požehnávaná na Bielu sobotu teplá? In: *Denník N*, 4. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3810283/nedelna-nekazen-moze-byt-sunka-pozehnavana-na-bielu-sobotu-tepla/?ref=list

KRIŽAN, Peter: Nedeľná nekázeň: Pravdy, zaobalené do cirkevného brokátu, nie sú večné. In: Denník N, 14. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z:

https://dennikn.sk/3940072/nedelna-nekazen-pravdy-zaobalene-do-cirkevneho-brokatu-nie-su-vecne/?ref=list

LEIDENFROST, Martin. Ostane Korčok prezidenta! / Nech KDH teraz už dá ruky preč od Korčoka. In: *Postoj,* 9. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://www.postoj.sk/153706/nech-kdh-teraz-uz-da-ruky-prec-od-korcoka

LEIDENFROST, Martin: Dnes je Veľký piatok / Bože môj, Bože môj, prečo si ma opusti? In: *Postoj,* 29. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://www.postoj.sk/149945/boze-moj-boze-moj-preco-si-ma-opustil

LENICKÁ, Matia. Nezúfajte, bude horšie. In: *SME,* 11. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné na internete: https://komentare.sme.sk/c/23294252/nezufajte-bude-horsie.html

MÁJOVSKÝ, Ismael P.: Matoviča s Ficom jedna ideologická mater mala. In: *SME,* 11. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23294263/matovica-s-ficom-jedna-ideologicka-mater-mala.html

MUELLER, Jan Werner: Večná kríza liberalizmu. In: *Denník N,* 10. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3865155/vecna-kriza-liberalizmu/?ref=list

ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Krajčího prorocké slová. In: *SME,* 7. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23265090/cynicka-obluda-krajciho-prorocke-slova-maj-2023.html

ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Návrat strateného pápeža. In: *SME,* 14. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23295737/cynicka-obluda-navrat-strateneho-papeza.html

ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Nedbanlivosť na oddelení. In: *SME,* 29. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23275333/nedbanlivost-na-oddeleni-cynicka-obluda.html

ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Oveľa príhodnejší výraz. In: *SME*, 14. 3. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23296030/ovela-prihodnejsi-vyraz-cynicka-obluda.html

ONDŘEJÍČEK, Rado: Cynická obluda: Úžasná sila jedného vtipu. In: *SME,* 1. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23276909/cynicka-obluda-uzasna-sila-jedneho-vtipu.html

PALKO, Vladimír: Radikalizmus podporovateľov potratov v Európskom parlamente si neviete ani len predstaviť. In: *Štandard,* 14. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/628621/radikalizmus-podporovatelov-potratov-v-europskom-parlamente-si-neviete-ani-len-predstavit

PODOLSKÝ, Daniel: Budú sa Slováci len prizerať ďalšiemu Víťaznému februáru? In: *SME*, 7. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23278141/budu-sa-slovaci-len-prizerat-dalsiemu-vitaznemu-februaru.html

SHEMESH, Jana: Zmrazené embryo je dieťa, stojí v rozsudku, kde sa 41-krát spomína Boh. In: *Denník N*, 27. 2. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z:

https://dennikn.sk/3849806/zmrazene-embryo-je-dieta-stoji-v-rozsudku-kde-sa-41-krat-spomina-boh-pod-slnkom-jany-shemesh/?ref=list

SCHUTZ, Peter: Celý medveď hnedý je predovšetkým politická kampaň. In: *SME,* 17. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://komentare.sme.sk/c/23317937/cely-medved-hnedy-je-predovsetkym-politicka-kampan.html

SUTORIS, Peter: Ochrana prírody nie je len o turistoch. In: Denník N, 24. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3791325/ochrana-prirody-nie-je-len-o-turistoch/?ref=list

ŠMIGOL, Ondřej: Prelom v diskusii o starostlivosti o transrodové deti. In: *Štandard,* 15. 4. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://standard.sk/628387/prelom-v-diskusii-o-starostlivosti-o-transrodove-deti

ŠTULAJTER, Ivan: Odkliatie Petra Pellegriniho podľa Danka. In: *Denník N*, 14. 1. 2024 [cit. 21.10.2025]. Dostupné z: https://dennikn.sk/3773605/odkliatie-petra-pellegriniho-podla-danka/?ref=list

Prof. Terézia Rončáková, PhD., (nar. 1980 v Žiline) po skončení štúdia žurnalistiky na FF UK v Bratislave (2002) pôsobila ako novinárka v tlačovej agentúre SITA, v *Katolíckych novinách* a vo *Vatikánskom rozhlase* v Ríme. Súčasne obhájila dizertačnú prácu na Katolíckej univerzite v Ružomberku (2006). Habilitovala sa na Fakulte masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (2012) a inaugurovala na Katolíckej univerzite v Ružomberku (2023). Vedecký záujem sústredí na vzťah náboženstva a médií a na žurnalistickú žánrológiu. Je autorkou trilógie *Prienik náboženského a publicistického štýlu I, II, III* (*Keď chce cirkev hovoriť mediálnym jazykom, Ako cirkev hovorí mediálnym jazykom, Môže cirkev hovoriť mediálnym jazykom?),* monografií *Súčasné žurnalistické žánre* a *Religious Messages in the Media: Mission Impossible?* a učebníc *Žurnalistické žánre* a *Slovenčina v médiách. 111 z jazykových chýb v novinárskych textoch.* Pôsobí na Katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. Angažuje sa ako členka Spoločenstva Ladislava Hanusa, združenia mladých katolíckych novinárov Network Slovakia a Fóra pre verejné otázky.

Kontaktná adresa:
Filozofická fakulta KU v Ružomberku
Hrabovská cesta 1B
034 01 Ružomberok

terezia.roncakova@ku.sk

Podporené z grantu VEGA 1/0510/24 „Kultúrna vojna v médiách a v jazyku“.